

Who Must Give?

שולחן ערוך יו"ד סי' רמ"ח סעיף א'

1 כל אדם חייב ליתן צדקה, אפילו, עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן ממה שיתנו לו. ומי שנותן פחות ממה שראוי ליתן, בית דין היו כופין אותו ומכין אותו מכת מרדות עד שיתן...

חידושי הר"ן סנהדרין נו:

2 כדאיתא לקמן¹⁷⁷, ואין לומר דבצדקה לא מחייבי, דהא א(י)קשינן לקמן¹⁷⁸, ואשה לא מיפקדא והא כתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה וכו', ואמרינן בניו לדין ביתו לצדקה, אלמא דבצדקה נמי מחייבי¹⁷⁹, ואשכחן דמיענשי עלה דכתיב¹⁸⁰ ויד עני ואביון לא החזיקו¹⁸¹, וכן נמי אמרינן לקמן¹⁸² כותי ששבת חייב מיתה, ר"ל שלא לקבוע להם יום מנוחה, דכתיב¹⁸³ יום לילה לא ישבותו. נמצאו חייבים בני נח על שבע מצות לא תעשה, והם כדברי ת"ק, דינין וברכת השם ע"א ג"ע וש"ד וגזל ואבר מן החי, וחייבין נמי על שני מצות עשה, והם הצדקה ושלא לשבות, ועל השביתה פשיטא דחייב מיתה, כדאיתא בהדיא בגמ'¹⁸² לא ישבותו דאיכא לאו ואזהרתן היא מיתתן. אבל

שו"ת הרשב"א ח"א סי' י"ח

3 שאלת למה אין מברכין על המצות כולן כגון המלוה את חברו והטוען עמו וכיוצא בהן. תשובה זו שאלה עמוקה ודבר שעמדו עליו הראשונים זצ"ל ונסתבכו בו הרבה מפני מה מברכין על מקצתן ואין מברכין על כולן ואי זו שמברכין עליה ואי זו שאין מברכין עליה. ואין הענין תלוי בטעם אחד שאתן לך כלל אחד בהם. אלא כל מצוה שאין בה מעשה אין מברכין עליה כגון השמטת כספים וכיוצא בהן. וכן אין מברכין על מצוה שאינה תלויה כולה ביד העושה. מפני שאפשר שלא יתרצה בה חברו ונמצא מעשה מתבטל. כגון מתנות עניים והלוואת הדלים ונתינת צדקה והענקה וכיוצא בהם. וכן על דבר שהוא מסור לבית דין כגון עשיית הדינין שמא לא יקבלו בעלי דין את דעתו. וכן כל מצוה שהיא באה מתוך עברה כגון השבת הגזלה וחזרת הרבית שלא צונו לגזול כדי להשיב וליקח את האם כדי שנחזור ונשלח אותה ועל כיוצא באלו...

ערוך השולחן יו"ד סי' ר"מ

תורה תמימה פ' משפטים (פרק כ"ד הערה ל')

4 ...ולדעתי נראה פשוט, משום דבכלל לשון הברכה אשר קדשנו במצותיו וצונו מורה דבמצוה זו שאנו עושים אנו מקודשים ומובדלים משארי האומות שאינן נוהגות כן, והנה זה במצות שבין אדם למקום, כמו תפלין וציצית וסוכה ולולב וכדומה, שאינן נוהגים באומות, משא"כ במצות שבין אדם לחבירו כאלה שחשבנו הרי הן נוהגות גם באומות ולא שייך על זה אשר קדשנו במצותיו, כלומר שהבדילנו, אחרי שאין אנו מובדלים בהן משארי האומות המתוקנות.... והנה אף על פי שיש איזו מצות יוצאות מכלל זה, אך אולי יש בהם טעם מיוחד, אבל כללות הדברים קרוב לודאי שכן הוא כמש"כ, ודו"ק.

5 **ברכי יוסף או"ח סי' רל"ה סק"א** – בערבית זמן דין גמור ולכן אז אינו זמן לתת צדקה. וכן כתבו גורי האר"י זצ"ל...

ברכי יוסף יו"ד סי' רמ"ז סק"ב – רבינו האר"י זצ"ל היה נותן צדקה לגבאי בתפלת שחרית ובתפלת מנחה, ולא בתפלת ערבית (שה"כ דף נב ע"א)...

The Philanthropic Pauper

המביא גט פרק ראשון גימין ז:

הכי נרטי' בתוספתא סימניו צדקה הדרך. ולא גרסי' וימינו דכיון שהילך מעטו לכיב לעולם ימינו הוי' למורה הדרך ומיהו י"ל דפעמים הדרך מתעקס ואין ימינו למורה: ויהיב תנא סימנא הדי. פי' בקונטרס ומי השיבא חדא רעיה לאתנתייב בה סימנא וקשה ופי' אין למנא לליין גבולי ארץ ישראל ועוד מאי ראי' מייתי מרב פסא דאמר למורה של מסיילא התם יתיב קרא סימנא למיילא אנה היא על ידי מסיילא ומפרש רבנו שמואל דלא אשייחא

ועניינך לא אענך עוד. סיפיה דההוא קרא הוא: למימרא דעכו ללפונה דארץ ישראל קיימא. בסוף הלפון: מימינו למורה הדרך. השתא משמע לן דעכו קיימא בגבול מורה של ארץ ישראל משוך ממקלוע לפניות יום או יומים לנד הדרוס וכדי במקלוע מורה לפניות ודרך המהלכת מעטו לכיב היה גבול מורה לא"י הילך כשהילך מעטו לכיב דהיינו מדרוס ללפון הוי' ימינו למורה הדרך: טפסה. הארץ שהיא לימן המסיילא: פסוס ארץ העמים. דגורו טומאה על ארץ

6

רמ"א יו"ד סי' רנ"א סעי' ג'	
... פרנסת עצמו קודמת לכל אדם , ואינו חייב לתת צדקה עד שיהיה לו פרנסתו ואח"כ יקדים פרנסת אביו ואמו, אם הם עניים...	
ש"ך יו"ד סי' רמ"ח ס"ק א' – אפילו עני המתפרנס מן הצדקה כו' – היינו כשיש לו פרנסתו בלאו הכי דאם לא כן אינו חייב ליתן צדקה כדלקמן סימן רנ"א ס"ג ומכל מקום מותר לו להתפרנס מן הצדקה אם אין לו קרן שיוכל להתפרנס מן הריחוק כדלקמן סימן רנ"ג ס"ב	נחלת צבי (סי' רמ"ח) – ואלמלא דברי הש"ך יותר נראה לומר דכאן מיירי באין לו פרנסתו ואפי' הכי חייב לתת שיעור במבואר בסי' רמ"ט ס"ב ובסי' רנ"א מיירי בצדקה מרובה כמו לפרנס אביו ואמו פרנסתו קודם. שוב מצאתי בט"ז או"ח סי' תרצ"ד סק"א סייעתא לדברי ע"ש.

7

8

3 Types of Mitzvas Tzedaka

שולחן ערוך יו"ד סימן רמ"ט סעיף א'

שיעור נתינתה, אם ידו משגת יתן כפי צורך העניים. ואם אין ידו משגת כל כך, יתן עד חומש נכסיו, מצוה מן המובחר; ואחד מעשרה, מדה בינונית; פחות מכאן, עין רעה...

9

ספר היראה (לרבינו יונה) – והיה רגיל בצדקה כפי כחך, ולכל הפחות שעבד עצמך לבורא לתת כופר נפשך חק קבוע בכל שבוע פרוטה או מחצה, כי אפילו עני המתפרנס מן הצדקה יש לו לעשות צדקה...

10

גמרא בבא בתרא ט.	
אמר רב אסי: לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה, שנא': (נחמיה י') והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו.	
חי' הריטב"א שם	
לעולם אל ימנע אדם עצמו משלישית השקל בכל שנה. פי' לעולם ואפי' ליכא עניים באתריה יתננו לעניי עיר אחרת, והוא כנגד חצי השקל שהיו חייבין לתרומת הלשכה אלא שהוסיפו על המדות, וכן הוא בירושלמי.	
שולחן ערוך יו"ד סי' רמ"ט סעי' ב'	
לעולם לא ימנע אדם עצמו פחות משלישית השקל לשנה, ואם נתן פחות מזה, לא קיים מצות צדקה.	

11

12

13

ש"ך שם ס"ק ד' – וע"כ נהגו בארצות האלו שהגבאי צדקה הולך בבהכ"נ שני וחמישי לגבות מעות צדקה מכל אחד ואחד ואפי' נותן מהפחות שבמטבעות הוא נותן יותר משלישית השקל לשנה ומנהג נכון הוא, ואף על גב דבא"ח של הרא"ש הנדפס בסוף הסדורים כתב שיתן בכל סוף שנה זהוב וחצי היינו למדת חסידות אבל מדינא אין חייב אלא בשלישית השקל לכל השנה כדמשמע בש"ס ופוסקים.

14

משנה ברורה סי' נ"א ס"ק י"ט – ויברך דויד - עד שיאמר אתה הוא די האלהים. האר"י ז"ל כשאמר ואתה מושל בכל נתן צדקה מעומד.

15